

6 juli 2008

Soms komen de dingen op bijzondere wijze bij elkaar, alsof het precies zó en niet anders bedacht en bedoeld is. Weken geleden, vanwege afwezigheid door vakantie, was deze dienst opgezet rondom teksten van J. W. Schulte Nordholt over het thema Dood van Mozes. En nu, nog geen week geleden, is er de dood van Jan van Kilsdonk, de man Gods, zélf in alle opzichten een vondst van de Schepper. Dus... alles omgooien, lezing, liederen, thema en teksten? Ja, een paar veranderingen inderdaad. Maar de kern ervan? Nee, helemaal niet. Als iets past en wonderlijk mooi samenkomt, dan dit verhaal en deze liederen als gedachtenis van dit bijzondere gemeentelid. Vanavond en morgen het eigenlijke afscheid en de overgave van zijn lichaam aan de boden van licht, om hem te geleiden naar het land van de levensboom. Straks horen we nog enkele van hem zo typerende uitspraken. Nú alleen kort meditatief over juist deze vertelling, over de dood van Mozes. De vijf 'boeken van Mozes' (de tora) beginnen met het oerverhaal van licht en leven in de woestheid: "Er zij licht!". Ze eindigen met het oerverhaal van Mozes' dood en het hem geschonken vergezicht op het goede land.

Het is inderdaad een oerverhaal dat ook Jan van Kilsdonk op het lijf is geschreven: het even ultieme als intieme vergezicht dat aan Mozes wordt geschonken vóór hij sterft "op de mond van de Eeuwige", zoals er letterlijk staat. Mozes kijkt en kijkt, ziet eindelijk, na alle geploeter en gesjok door de barre woestijn, met een mukkende gemeente achter zich, ademloos, het land van belofte: daar, aan de overzijde! "En zijn oog was niet verduisterd", verzekert ons de verteller over de oude Mozes. Nu ja, dát kunnen we van De Kils nu niet direct zeggen, lijkt me zo. Of eigenlijk toch wel? Hij zág de schepselen die hij ontmoette met alle ontferming die in hem was, hij zág de verborgen glorie van de minsten der mensen, en hij zag óók het fijnzinnige geheim, vol schoonheid, van de liturgische verbeelding van dat wat geen oog nog heeft gezien: het land van gerechtigheid, genade en liefde, het oord van de vrede daar in de verte, het koninkrijk Gods.

"Achter de horizon van dood en schuld ligt er een landschap in het morgenlicht", zo staat het in het bewuste gedicht Dood van Mozes. We moeten daar nog maar eens op terugkomen. Nú houd ik het bij die ene regel: "Achter de horizon van dood en schuld ligt er een landschap in het morgenlicht". Een regel als voor Jan van Kilsdonk geschreven.

Nog een ander vergezicht roep ik in dit verband op. Twee jaar geleden hadden we hier een serie over etsen van Rembrandt. Eén daarvan verbeeldt 'de verloren zoon', die vanuit de leegte nét de drempel van het huis van de vader bereikt. Die staat daar al, gehuld in een wijde mantel waar de jongen ruimschoots in geborgen kan worden. De vader "zág hem van verre", aldus de parabel. Dat beeld nu, van welkom zijn, verwacht worden, van verre al gezien en gekend zijn, dat vond Jan van Kilsdonk heel bijzonder, "ongewoon indringend" (je hoort het hem zeggen, nietwaar?). En ik denk: dat was jij zelf, vader – díe vader! Tegelijk is hij nu ook die verloren zoon die thuiskomt. "Achter de horizon van dood en schuld ligt er een landschap in het morgenlicht". Nu kent hij en wórdt hij gekend, tot in de diepste lagen van zijn rijke bestaan.

Zijn gedachtenis zij ons tot zegen.

Niek Schuman